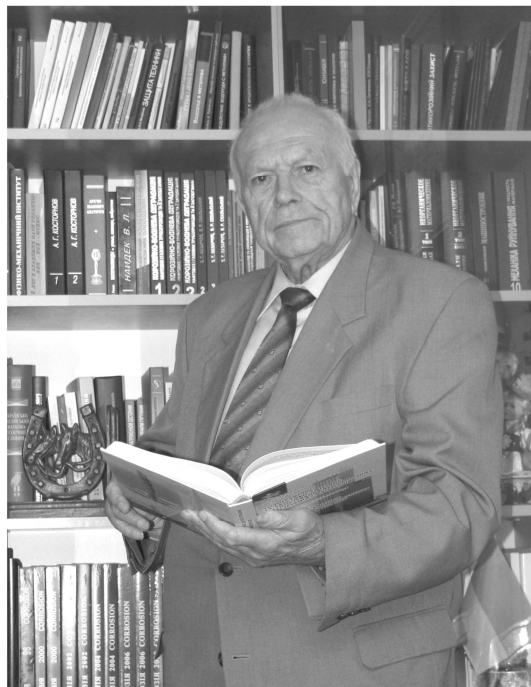

ЮВІЛЕЇ

ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ ПОХМУРСЬКИЙ

(до 85-річчя від дня народження)

Василь Іванович Похмурський – видатний український вчений зі світовим іменем у галузі матеріалознавства, фізико-хімічної механіки матеріалів та захисту металів від корозії, доктор технічних наук (1972 р.), професор (1973 р.), член-кореспондент НАН України (1990 р.), Заслужений діяч науки і техніки України (1998 р.).

В. І. Похмурський народився 2 серпня 1933 року в с. Бортків Краснянського (тепер Золочівського) району. Закінчивши у 1956 р. гірничопромисловий (пізніше нафтопромисловий) факультет Львівського політехнічного інституту і здобувши фах інженера-механіка, працював на Чернівецькому машинобудівному заводі, де пройшов шлях від інженера-конструктора до начальника конструкторського бюро, заступника головного конструктора заводу. У 1961 р. перейшов на наукову роботу в Інститут машинознавства і автоматики АН УРСР (тепер – Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка НАН України). В 1970 р. очолив відділ фізико-хімічної механіки матеріалів (з 1974 р. перейменований у відділ фізико-хімічних методів зміцнення та захисту металів), з 1991 по 2015 р. займав посаду заступника директора інституту з науково-дослідної роботи, а з 2015 р. – головний науковий співробітник відділу.

В. І. Похмурський зробив значний внесок у вивчення впливу різних агресивних середовищ на властивості металів з врахуванням їх структури і розвиток теорії корозійно-механічного руйнування металів і сплавів; створив унікальну експериментальну базу для вивчення впливу масштабного ефекту на опір корозійній втомі конструкційних матеріалів, а також характеру навантаження. Важливе значення для глибшого розуміння механізму руйнування металу під циклічним навантаженням у корозивному середовищі мають його фундаментальні дослідження закономірностей зміни електрохімічних параметрів металів на початковій стадії їх корозійної втоми, які дали можливість запропонувати нові методи пришвидшеного визначення опірності коро-

зійно-втомному руйнуванню сталей і сплавів. За цикл цих досліджень учений удостоєний премії ім. Г. В. Карпенка НАН України (1989 р.). За розробку і освоєння комплексу технологічних процесів виробництва великогабаритних валів для унікальних суден морського флоту та атомних криголамів В. І. Похмурський у 1983 р. у складі авторського колективу суднобудівників удостоєний звання лауреата премії Ради Міністрів СРСР, а за комплексну роботу “Наукові основи та технічні засоби електрохімічних методів систем контролю екологічної безпеки і корозійної активності техногенних середовищ” йому присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки за 2002 р.

Суттєвим є його вклад у розвиток теорії та технології створення захисних покриттів, вивчення їх впливу на міцність металів та широкомасштабне впровадження наукових досягнень у виробництво. Ним вперше показано можливість заліковування відкритих тріщиноподібних дефектів на поверхні сталей під час їх дифузійного насичення тугоплавкими металами і пояснено цей механізм. Дифузійні покритви на основі бору, алюмінію, цинку знайшли практичне застосування для підвищення довговічності технологічного оснащення, склоформувального інструменту, деталей бурової і транспортної техніки тощо. Під його керівництвом розвинуто теорію та технологію електродугової металізації з використанням порошкових електродних дротів для отримання зносотривких відновних композиційних покриттів, що послужило основою для широкомасштабного їх впровадження і створення промислових дільниць з відновлення деталей транспортної, сільськогосподарської та іншої техніки. Разом зі своїми учнями він розробив нові безхроматні екологічно чисті пігменти і полімерні покритви для тривалого протикорозійного захисту металоконструкцій. Запропоновані ідеї лягли в основу спільного міжнародного проекту, виконаного за програмою “Інтас” ФМІ ім. Г. В. Карпенка НАН України, НТУ “Харківський політехнічний інститут”, Університетом Манчестера (Великобританія), Інститутом фізичної хімії (Будапешт), Інститутом фізичної хімії та електрохімії РАН (Москва), а також окремого проекту на замовлення Європейського аерокосмічного агентства. Вони вперше виявили і теоретично обґрунтували пришвидшення дифузійних процесів у металах під дією розчиненого в них водню, що відкрило перспективу створення нової прогресивної водневої технології термічної та хіміко-термічної обробки сталей та прецизійних сплавів. Встановили, що під впливом розчиненого водню знижується критична температура атомного упорядкування, значно активізується утворення упорядкованих атомних структур у сплавах системи Fe–Ni, Fe–Mo і Ni–Mo. Вперше зафіксували, що газоподібний водень під час дифузійного зварювання заліза з нікелем майже на порядок збільшує коефіцієнт взаємодифузії і суттєво зменшує енергію активації процесу.

Під керівництвом В. І. Похмурського підготовлено 50 кандидатів та 11 докторів наук. Упродовж багатьох років він читав лекції у Національному університеті “Львівська політехніка”, є почесним професором Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (2005 р.). Василь Іванович автор і співавтор біля 800 публікацій у вітчизняних і зарубіжних виданнях, у тому числі 15 монографій та понад 60 винаходів. Він створив свою наукову школу з корозійно-механічного руйнування і захисту від корозії конструкційних матеріалів.

В. І. Похмурський з 1987 р. був першим заступником голови Міжвідомчої науково-технічної ради з проблем корозії та протикорозійного захисту металів при Президії НАН України, а з 2016 р. є її головою. Він засновник (1992 р.) і президент Української асоціації корозіоністів, член ради Західного наукового центру НАН і МОН України (заступник голови – 1999–2006 рр.), член Міжнародної корозійної ради (ICC), Європейської корозійної федерації (EFC), Європейського товариства з цілісності конструкцій (ESIS), дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка.

У 1992 р. в Україні започаткував міжнародні конференції-виставки з проблем корозії та протикорозійного захисту матеріалів.

Колектив Фізико-механічного інституту та редакція журналу “Фізико-хімічна механіка матеріалів” щиро вітають Василя Івановича Похмурського з ювілеєм і бажають йому здоров’я, благополуччя та успіхів у розбудові української науки.